

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Ціна
20 гр.

Виходить що-неділі.

Адреса редакції й адміністрації:
ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вишій валюті.

Рукописів не звертається. — Оголошення після умови Непідписаних дописів не приймається.

Страшна катастрофа.

В останніх днях серпня і в перших днях вересня над цілим Підкарпаттям в Галичині пронеслися страшні бурі з хмароломами і повітряними трубами. Наслідком цього ріка Дністер, а в часті і Сян зі своїми гірськими допливами видили. Розбурхані води сягали від 2-ох до 5 метрів над звичайний уровень і затопили безліч сіл і міст. З водою поплили господарські будинки, мертвий і живий інвентар і тяжко заграбований дорібок. Вода позривала мости і повиривала в багатьох місцях залізничні шляхи. В кількох місцях залізничний рух перерваний. На всім просторі, обнятим повинні, згинуло понад сотню людей. Деякі села зовсім знесені. Гірська ріка Черемош позривала гаті і з великою силою понесла на низи великі ковбки дерева і цілі дараби, які були приготовані до сплаву. Це ще більше збільшувало катастрофу, бо ковбки й дараби, вдаряючи по дорозі в забудовання, зносили їх і пускали з водою. Ріка Опір пірвала у Сколім 3.000 кубічних метрів дерева. В Бориславі завалилось підмулених 12 будинків в тім 7 двоповерхових каменіць. — Залиті водою величезні простори, де пропадають рештки ярини особливо картопель, що є в Карпатах головним кормовим продуктом та

мошнього населення.

Населенню околиць навічених повинні грозить голод. Щоби організувати негайну допомогу потерпілим, Т-во „Сільський Господар“ у Львові скликало нараду з представників всіх громадських інституцій і політичних партій. На нараді утворено Комітет, який має зайнятися рятувальною акцією. Слід одмити, що в Комітеті не взяли участі тільки одні сельробы, рахуючи його — буржуазним. Дійсно помішані на своїм політиканстві, коли навіть в обличчю такої страшної катастрофи, коли потрібна негайна допомога, добачають у всьому буржуазність.

Комітет склав відозву до всього громадянства, яку низше друкуємо, а також телеграфічно звернувся за допомогою до братів за морем, та застановляється над тим, як би до рятувальної акції притягнути і Рад. Україну.

Наша Парляментарна Репрезентація кличе зокрема і нас волинників, поліщуків, холмшчаків та підляшан прийти на поміч потерпілим. Надіємось, що наше громадянство сповнить свій обов'язок і в тяжкій потребі допоможе своїм братам, яким в очі заглядає голодова смерть.

До Українського Громадянства.

Діймаюча катастрофа, яка впала на ціле Підкарпаття, накладає на всіх нас обов'язок допомоги нещасним жертвам повині. Допомога мусить бути скоро й значна, бо нужда і голод не жде, а недоля велика.

Не раз викизав ти, Український Народу, свою велику жертвенність у днях народних нещастя несенням помічі, тож ми переконані, що й нинішній наш зазив у імені потерпілих увінчається обильними успіхами.

Ми переконані, що всі сповнять обов'язок несенням помічі своїм найближчим ближнім у грошах, чи натураліях.

Щоби допомога була зорганізована та скоро й пляново переведена закликаємо всі повітові установи й організації створити негайно повітові комітети, а місцеві установи й організації у громадах — громадські комітети допомоги потерпілому Підкарпаттю.

З окрема визнаємо всі кооперативи, щоби послужили в цій акції своєю організацією й засобами.

Про зібрані дари в натураліях просимо нас повідомити, а ми поручимо, куди належить висилати. Грошеві датки просимо слати на адресу: Центр-Банк, Львів, Ринок ч. 10.

Комітети в потерпілих повітах звольте повідомляти нас про величину шкід та потреб, щоби ми могли зібрані дари як найдоцільніше розділити.

Письма та телеграфічні й телефонічні повідомлення для Комітету просимо слати на адресу: Сільський Господар, Львів, Зіморевича ч. 20, ч. телеф. 3053.

Велич нещастя вимагає великого зусилля!

Станьмо всі помічною рукою нашої Рідні.

Ширший Красивий Комітет Допомоги Жертвам Повіней.

До громадянства Волині, Холмщини, Полісся й Підляшша.

Наших братів з Галицької України навістило страшне нещастя. Небувала розмірами повині залила сотні сіл і сотні тисячі гектарів землі. Десятки тисяч українських селян стали нуждарями без куска хліба на прожиток.

В обличчю катастрофи, що стрінула наших братів Галичан, Президія Української Парляментарної Репрезентації звертається до громадянства північно-західних українських земель з зазивом:

Організуйте поміч братам-Галичанам!

Засвідчіть ділом єдність цілого українського народу!

Основайте Рятункові Комітети під кличем „На поміч українським селянам Галичини“!

Складайте жертви в грошах і збіжжю!

Нема ні хвили до страчення, бо в знищені хати українських селян Галичини вже заглянув голод і нужда.

Звертаємося в першу чергу до Просвіт, Рідних Хат і Кооператив: організуйте допомогу. Дайте почин до створення рятувочних комітетів.

Зв'яжіться негайно з Рятунковим Комітетом у Львові (Зіморевича Ч. 20) та шліть туди гроші й збіжжя.

Два рази дає, хто зразу дає!!

Президія Української Парляментарної Репрезентації:

С. Хруцький голова.

В. Козубський, С. Назарук члени.

Більше уваги дітям.

III.

В селі Цуманю, олицької гміни, луцького повіту, була школа польська. На внесені деклярації українців її перемінено на утравквістичну, то є мішану — українсько-польську. Поляки оббивали пороги шкільних властей, щоби в селі осталася польська школа. Коли це їм не вдалося, вони закладають в Цумані приватну польську школу. „Не хочемо, мовляв, щоби наші (польські) діти вчилися по гайдамацьки“.

Наводимо цей випадок, як зразок, як польський державний народ дивиться на школу і на науку й виховання, своїх дітей. Що-ж тоді говорити про нас українців, для яких навіть ота утравквістична школа не забезпечує мінімальних вимог, які ми мусимо ставити, їй турбуючись про виховання своїх дітей? Коли-ж зважимо, що багато-багато наших сіл взагалі не мають школи ніякої — навіть утравквістичної, навіть польської, то стане ясным, як дуже необхідна для нас своя приватна школа.

Основавати приватні школи не легко. На це потрібно багато доброї волі, щоби побороти найголовніші труднощі існування приватної школи — це є їх матеріальне утримання. Але ми взагалі не бачимо у нас акції громадянства в цьому напрямі. Коли де і є приватна школа, то вона повстала місцевими силами і про неї поза даним селом ніхто не знає, а навіть наші приватні гімназії не можуть спромогтися не те, щоби мати фірму громадську і рахуються підприємствами окремих осіб.

Найвища пора з цим покінчити, а приватне шкільництво у нас, по зразку хочби братньої Галичини, пора зробити предметом турбот і опіки організованого громадянства. Тоді можна буде надіятись, що цей бік справи буде поволі забезпечуватись.

Однак, поки ми дочекаємось де державної чи приватної школи, то багато сіл буде без школи, а діти ростимуть дикими, неграмотними. Цього ми не повинні спускати з очей ні на мить і вжити негайних засобів, щоби цьому зарадити.

Перший обов'язок заопікуватися цією справою лежить на Т-ві „Просвіта“ з її філіями. Там-же, де немає Т-ва, цей обов'язок спадає на плечі нашого свідомішого громадянства на місцях. У кожному селі є грамотні люде. І ото на кожного такого грамотного падає великий обов'язок хоч кількоро дітей навчити грамоти. При добрій постановці справи це може дати дитині навіть більше користі, як перші роки науки в школі, особливо там, де учителі сидять на посадах, аби жити, а не турбуються тим, щоби чогось дітей навчити.

Аби грамота. А там — маємо дитячу літературу — книжки, журнали, даймо можливість користати з них нашим грамотним дітям, а вони вже зроблять своє. Дитина добуде з них те, що їй потрібне буде в життю.

Не дивімось на справу навчання дітей крізь пальці. Хай пов'сюд нашої землі лунає клич: **Більше уваги дітям.**

На увагу старших.

Приглядаючись до сучасного нашого громадського життя села і міста, з болістю мусимо ствердити, що здорового і твердого є в ньому дуже мало. Сварки, лайки, гризня, обливання помиями і по зати майже нічого. А все це відбивається і в нашій пресі. Дивом дивуєшся, що наше громадянство собі думає; невже воно не бачить, що в тім наша загибель? — Замість того, щоби ширити поміж масами свідомість — хто ми і що ми, — замість того, щоби нести в нарід знання, освіту, то нашого селянина ще гірше затуркують, а того що потрібно, йому не дають. У селянина мимо волі являється недовіря до друкованого слова, до своїх українських установ і організацій як культурно-освітніх так економічних і політичних; він бачить одне, що немає в нас єдності, перед собою бачить ворога — темноту, а на це уваги звертається дуже мало.

Всі ми знаємо дуже добре, що будуччина нашого народу, як і інших народів, залежить від її молоді. — Але якраз на молодь у наших невідрадних зовнішніх і внутрішніх умовах звертається у нас найменша увага. Не маємо ми спортивно-вихованих молоді, ні інших організацій з тою метою, а те, що маємо, можемо на пальцях перелічити. А скільки ми маємо тієї молоді — загляньте в село. — Там її повно, але що вона варта? Більшість не вміє ні читати ні писати, а що вже говорити про почуття громадських обов'язків,

товариські взаємовідношення та карність, солідарність.

Правда, в останні часи помітний певний рух серед самої молоді. Вона сама починає розуміти, відчувачи цілком інстинктивно, що їй щось треба робити, треба десь шукати виходу з того зачарованого кола темноти. І ми бачимо, як свідоміша молодь самотужки вибивається наверх, починає закладати спортивно-виховавчі гуртки, які ставлять собі метою в здоровому тілі витворити здоровий дух, — стараються набути якесь хоч маленьке знання, придивляється, як інші живуть і собі змагає до кращого.

Але та молодь сама не в силі побороти ті всі перешкоди, які зустрічає на своїм шляху. Вона потребує опіки і підтримки всього старшого громадянства, підтримки матеріальної й моральної. Старше громадянство мусить дати молоді ту підтримку. Трошки більше уваги пій справі і через певний час спільної нашої праці при молодечім запалі й енергії, молодь села і міста зіллється в одну трітку організовану масу, набуде необхідне знання, виробить в собі карність і тоді тільки можна буде бути спокійнішими за будуче і самої молоді і нашого народу. Це одне з головних наших завдань і йому належить перша увага.

Вез молоді, вихованої фізично-духово, наш нарід не матиме світлої будучини. А фізично-духове виховання дає тільки „Пласт“, обоснований на засадах світлого Сквантінгу розуміння добра, краси і справедливості.

Пласт наша гордість і мрія
Се для вітчини наш труд
Буйний в нім порив—надія
В Пласті росте новий люд.

С. Семенюк

„Просвіта“ і кооперація.

Останніми часами помічається, що волинське селянство починає щораз більше цікавитись кооперацією. Перед ведуть у цьому просвітяне, як свідоміший елемент на селі. Треба було надіятись, що цим зацікавляться і повітові централь Т-ва „Просвіта“. На жаль треба признати, що повітові централь уділюють за мало уваги чинникові економічного відродження—кооперації або й зовсім цим не цікавляться. Поза тим, що деякі повітові „Просвіти“ улаштували кооперативні курси, „Просвіти“, як організації, не роблять ніяких заходів в напрямі організації кооператив. А статутowo „Просвіти“ можуть займатись економічною діяльністю і вони-ж при теперішніх умовах на Волині мають найбільше змоги до кооперативної роботи. Нажаль в діяльності наших „Просвіт“ бачимо, найменше уваги допомозі в економічній організації села.

Візьмемо напр. Володимир; це повіт, який не має ні одної кооперативної, економічним станом села ніхто не цікавиться, а просвітяне і уявлення не мають про сучасний економічний стан села. А про Любомельщину і згадувати не приходиться; це повіт, про який забув сам Бог. Не дуже краще й у багатьох інших повітах.

Годі допускати, щоби так було й далі. „Просвіти“ мусять використати своє право праці на економічному полі, а з другого боку мають обов'язок зайнятися тою занедбаною ділянкою праці; здвигові селянства до господарчої самопомочі необхідно піти на зустріч. На нашу думку необхідно було-б щоби „Просвіти“ подбали про утворення при кожній „Просвіті“ кооперативної секції, а культурно-освітній інструктор, щоби був разом і кооператор, або щоби для цієї справи був при Т-ві окремий кооперативний інструктор. А на й го л о в н і щ е, щоби всі наші „Просвіти“ зацікавились в рівній мірі економічним станом села.

Візьмим напр.: рівеньський пов., де Пов. „Просвіта“ має 76 читалень як відно зі звіту в „Укр. Громаді“ Ч. 30; колиб до кожної читальні виїхав інструктор, зібрав людей, побалакав, то можна було би сміло сказати, що при значній частині читалень заклались би кооперативи, а на протязі року, завдяки праці інструктора, 10-15 кооператив було би відчинено. При такій співпраці читальні малиб велику матеріальну користь і моральну підтримку від співзвучних організацій, якими фактично є кооперативи у нас.

Цих кілька думок своїх позволю піддати громадянству під розвагу, як голос селянського просвітянина і кооператора.

Микита Сятковський.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

„УКРАЇНЬСЬКУ ГРОМАДУ“

Вимога часу.

(На просвітні теми).

При веденню культурно-просвітної роботи кожний працівник повинен уяснити собі два основних її положення: мету й способи праці. Коли просвітний діяч приступає до праці не уявляючи собі провідної, яка завжди повинна для нього бути дороговказом, і не знає, якими способами й шляхами до вказаної мети можна дійти, тоді культурно-просвітна робота носить характер уривковий, позбавлена ідейної звязности, не має певної системи, а через те не дає додатних наслідків. Часто-густо доводиться спостерігати, як запал, енергія й зацікавлення, з якими брались просвітяне до праці спочатку, в дальшому її процесі, переходять в байдужність і знеохочення, бо праці бракує змісту й плановості. Що воно є так, видно з того, як укладається життя наших читалень (філій).

Здебільшого праця в читальнях чи філіях провадиться таким чином. В певні дні читальники—переважно молодіж—сходяться до читальні посядять, погуборять, де хто загляне в газету, обміняє книжку для читання—і розходяться. Правда, що збираються на репетиції, коли ладуються до вистави, вводи на співають, але рідше, бо хорів пересічно менше, ніж аматорських гуртків через те, що на місцях не має

диригентів. Репетиції є улюбленими сходинами нашої просвітнянської молодіж, а вистави—доказом певної просвітної роботи і джерелом матеріального істнування читальні. Коли ви запитаєте таку рухливу читальню, в чому полягає робота читальні — почуєте таку відповідь: даємо вистави, вчимося співати, читаем книжки, часописи. Далі сумним тоном оповідають, що читальню не відвідує старше покоління, що матеріальний стан читальні дуже важкий то що. Дальші доповіді просвітян рідко говорять про те, що відбуваються читання, чи виклад в певних ділянках знання, що організовані гуртки самоосвіти, вавчання неграмотних, пороблені старання по організації молодіж, жіноцтва, другими словами—ці звіттовлення говорять, що діяльність читалень здебільшого має випадковий характер, позбавлена глибокого внутрішнього змісту та не має провідної думки.

Життя в читальнях носить більше характер клубовий, їх відвідує головним чином молодіж і байдуже ставиться до них старше покоління. Праця читалень головним чином зосереджується на виставах, часто звертається увага на притягнення великої кількості молодіж до просвітних організацій, але на поглиблення освіти та на виховання її не звертається майже жадної уваги.

Підкреслюючи ці особливості

Проблеск оздоровлення.

Районова українська кооперативна конференція в Луцьку дня 3 і 4 вересня ц. р.

(Вражіння)

Хто побудував би випадково на районової кооперативній конференції, що відбулась в Луцьку в днях 3 і 4-го ц. м., то не повірив би, що це на Волині та ще в теперішні часи нашого громадського лихоліття. Во дійсно—це щось не од землі волинської сьогоднішньої було. Поруч сиділи „козли“ і „агнці“, „приятелі“ і вороги і поважно, спільно, дружно радили: як направити лихо, як повести справи такої важкої ділянки нашого життя, як кооперація, щоб вона розвивалась, щоб з неї добро для народу було.

Не добро звело їх до купи. Ми певні, що колиб не лихо на тій ділянці, вони не радилиб у теперішній час спільно, а коли й радилиб—не малаб тоді їхня нарада тієї поважности, того спокою, тієї діловості і дружности, як мала ота конференція 3—4 ц. місяця в Луцьку. Лихо об'єднало всіх у спільнім змаганню те лихо направити.

Насувалась мимо волі думка: невже на інших ділянках у нас так добре, що взаїмно пожирати себе можемо? А коли ні, то чому-ж не однаковими очима дивляться люде на інші наші справи, як дивляться на справу кооперації? Справді ніхто не в силі збагнути отої дивоглядности.

Радувалась душа за наших кооператорів, що хоч на своїм полі вони зрозуміли те, чого не можуть зрозуміти інші, та й вони самі, на полі політики, а навіть культури й освіти.

Але що це справді було випадок, диковинка? Ні! Це був маленький образчик того, що нуртує в цілому краю. Ця маленька повітова конференція—це незбитий доказ, що в нас ще не все опоганене, страчене; що серед гнилі, багна, бруду, заховалась здорова думка громадянства, що вона жие, що вона впливає на верх, що не сьогондя завтра вона перебере у свої руки владу і змете з лиця нашого громадського життя фальш, облуду, демагогію, брехню, та заступить їх одним стремлінням, одним змаганням в'ього нашого народу—

змаганням направити існуюче лихо.

На нараді були низи, середина й верхи; були представники кооператив села, міста і представники централі. І всі були одне, хоч були ті, що слухали й ті, що повчали. І була повна повага до тих, що слухали, і гідно стояв авторитет тих, що повчали. Во шанували себе взаїмно всі, бо вірили собі теж всі взаїмно; вірили, що приїхали добро творити.

А були там ті, що в життю фірма їх „Сельроб“ і ті, що „УНДО“ визнають і ті, що їх „петлюрівцями“ називають і ті, що ще за іншої переконання їх лають. Сиділи поруч себе, радили, повчали, слухали. Чи подумали вони в ту хвилину, скільки брехні зломало собі тут карк? Може ні. Не було тут часу про це думати. Але може роз'їхавшись домів, там кожний про це згадає і перевірить свої погляди на наше українське життя і введе у них відповідні поправки.

Бо чим ріжниться теперішній загальний стан життя нашого народу від стану однієї ділянки—кооперації? Хіба тільки тим, що він гірший і тяжчий. І коли найшлося зрозуміння для потреби спільної праці при направі стану кооперації, то тим більше мусить вврешті найтисся те зрозуміння для такоїж потреби у всіх інших ділянках нашого громадського життя, хоч би тільки для того, що від цього-ж залежить і добрий стан кооперації.

Конференція була заповіджена на год. 10 ранку. О 12-ій годині ще не було майже нікого і одних наповняло це бодем, а інших—радістю. Боліли ініціатори конференції і затирали руки ті, що раді всякій невдачі у справах, що не їх руками робляться. І тільки під вечір настрої перемінились. Конференція набрала поважного, серйозного вигляду.

З'їхалось 22-ох представників від 9 кооператив села: „Світло“—Лаврів, „Зоря“—Піддубці, „Добрий Сіяч“—Воротнів, „Добробут“—Шкіль, „Праця“—Колки, „Споживче Т-во“ і „Кредитове Т-во“—Тростянець з пов. Луцьк і „Упертість“—Уїздці, „Надія“—Зади з пов. Дубно. Крім того представник „Українбанку“—Луцьк, представники Ревізійного Союзу Українських Кооператив—Львів (інспекторі п.п. Корчинський і Кобилянський та ін-

мує їх роботу.

Ю. Вілозерський в своїй статті „Стан політосвітньої роботи на Україні та чергові завдання її“ (*), оцінюючи зміст і якість поважкільної освіти стверджує, що в сельбудах замало дорослого населення, в робітничих клубах (по містах) панує молодь. — Ми нашу роботу, каже п. Б-ий, не пристосували до потреб дорослих робітників і дорослого селянства. Поки що звертаємо більше увагу на кількісний бік роботи, аніж на якісний. Характеризуючи роботу молодіж в сельбудах і робітничих клубах, як позбавлену змісту, він розглядає її як „галдбож“, без глибокої внутрішньої підстави, що мусить лежати в основі самоосвітньої праці.

Чи не те саме можемо сказати ми що до складу своїх читалень і філій (за невеликими винятками), що говорить п. Вілозерський про сельбуди на Вел. Україні? І чи праця в більшості наших культурно-освітніх організацій так само не є „галдбож“, часто-густо непродуктивною витратою часу, без корисної для розуму й душі поважи?

(Докінчення буде)

* Журнал „Шлях Освіти“ 1926 р. № 6-7 і 8-9. Харків, стор. 6-7; 18-29; читачеві треба мати на увазі, що політосвіта в термінології на Рад України рівнозначна з поважкільною освітою, терміном, який звичайно уживається на українських землях під Польщею.

структор п. Невинський), представник „Народної Торговлі“—Львів (директор п. Лазорко), докладчики і ще кількох гостей.

Вів наради директор „Українбанку“, він-же ініціатор конференції п. Ковалевський, вибраний одноголосно головою Конференції.

Річеві, добре оброблені реферати, вичерпували суть кожної справи, а дискусія обмежувалась вже тільки до висновків, т. е. до змісту і форми резолюцій (Резолюції подамо в слідуєчій числі). Ні разу дискусія не вийшла поза межі обговорюваної справи, а кожна замітка, кожний голос виказував найкращу волю учасників конференції додати щось до справи, що би вона випала як найліпше. Така гармонія думок, яка панувала на конференції, можлива тільки там, де все є просякнуте одною тільки думкою—користи діла.

Сумно представляється стан нашої кооперації на Волині. Це на руїнах тільки що народжується нове життя, якого шлях завалюють наші внутрішні недостатки і мачошине трактування нашої кооперації теперішньою державною владою.

Проте на смугок тут місця немає. Наші молоді кооперативи на місцях стоять на добрім шляху, а що далі—він буде для них тільки прояснюватися. До Луцька переходить філія сильної кооперативи „Народня Торговля“, яка заступить нашим кооперативам свій повітовий союз, особливо з боку постачання товарів; у Луцьку відкривається Інспекторат Ревіз. Союзу Українських Кооператив; Конференція утворила при „Українбанку“ в Луцьку „Інструкторсько-кооперативний відділ“, до якого вибрано: Ол. Ковалевського і М. Савіцького—Луцьк, Аф. Стефанова—Тростянець, К. Вишневецького—Уїздці, Ол. Бугаїва—Зади і С. Кротюка—Піддубці. Крім того до Відділу вийде представник „Народної Торговлі“. Все це тільки радує кожного кооператора луцького району.

Дуже цікаві були доклади з місць, а доклад кооп. „Зорі“ з Піддубець дуже яскраво змальовує факт, як то серед найтяжчих умов доброю волею й енергією та працею можна робити великі діла.

Кооп. „Зоря“ почала свою працю, маючи всього 6 членів, що зложили членські вкладки. В селі загальна нехїть до кооперативи, а до того ще й перешкоди місцевої гміни. Кооператива почала працювати тільки дня 12 січня ц. р., а сьогодні в селі працює вже й одинока в тім районі українська молочарня, у ці жнива селяне вже користувались кооперативною жи-

Поліське золото.

Недавні вістки про золото на Поліссю нагадують маленьку байочку про скарб, якого батько, вміраючи, казав своїм синам шукати на своїх нивах. Скарбу сини не найшли, але зате перекопана й пересипана земля так зародила своїм господарям, що дійсно принесла їм скарб і вони зрозуміли тоді батькову правду.

Дійсно, чи є на Поліссю золото чи ні, але є там багатство того, що золото робить.

Сьогодні Поліссю — це забута країна, де на величезному просторі живе всього не повних півтора мільона населення, яке з правила голодує, яке за кілька місяців до жнив кожного року не бачить в більшості хліба. Складається на це дві головні причини: 1) багнистий або пісчаний терен не надається під управу хліба і 2) тієї багнистої землі у більшості населення немає стільки, щоб замість управу хліба заводити інші культури господарства; величезні простори Поліссю це безмежні власности польських магнатів, які дуже часто і самі з них пожитку не мають і бідним людям жити з них не дають. Не змінє стану нужди Поліссю й те, що ніби то там парцелюються поміщицькі землі. Ця парцеляція ведеться там, як і на інших наших землях, тільки повільніше, а по друге—роздріблюється тільки ті поміщиці землі, що придатні під управу хліба, а найважливіше — що віддається ту землю мапливому елементові — польським колоністам і осадникам. Це ставить поліщуків у ще скрутніше становище: тепер поліщук і своєї землі не має і на поміщицьких не заробить. А безмірні вільні простори остуються далі непридатним болотом.

Простір Поліссю рівняється приблизно просторові двічі більшому, як Голандія. Коли порівнати з собою оті простори і число населення Поліссю й Голандії, то відразу побачимо суть багатства Поліссю. Як ми вже сказали — на Поліссю

варкою.

Для доброї волі, енергії і праці дійсно немає перешкод. Не спинять ніякі перешкоди і розвитку української кооперації в луцькому районі. Зрозумів це мабуть після Конференції і присутній під кінець п. Петриківський, голова Т-ва „Просвіта“ і разом директор польської кооперативи „Рольнік“, яку рекламує своєю особою і оголошеннями в читальні Т-ва „Просвіта“ в Луцьку.

Ст—ко.

живе не повних півтора мільона населення. В той-же час у двічі меншій Голандії живе біля 6 мільонів населення. І теперішні часи перелюднення Європи, оті величезні простори Поліссю (біля 6 міль. десятин землі)—це правдивий скарб.

Правда ці простори болотяні-багністі. Але, що оте поліське болото в порівнанню з тою силою, у якої просто викрадають землю прм. культурні бельгійці? Збиті на малім клаптику землі над морем бельгійці валами вриваються у море і виривають зпід нього землю під управу, під забудовання. Ясно, що куди легше висушати болото і зробити його придатним для господарських потреб ніж море.

Починає тепер цікавитися тим польська преса. В основу свого зацікавлення та преса бере книжку про осушення і залюднення Поліссю, яку зладили один американець, один француз і один голяндець, а видала Ліга Народів. У цій книжці автори-дослідники кажуть, що в міру осушення Поліссю через 10 літ можна кожного року

оселяти на Поліссю що найменше 100 тисяч людей.

Найважливіший висновок, який робиться при обговорюванні осушення Поліссю є той, що справа осушення Поліссю так по самій суті, як і по потрібних на це коштах є можливою. Державні потрібні на це кошти облічується на суму 200 міль. золотих т. е. приблизно 22 мільони доларів.

Звичайно, обговорюючи це питання, польська преса облічує, скільки то нових колоністів і осадників можна би тоді посадити на Поліссю, як вже й дотепер, указуючи на великі незаселені простори, їх туди посилалося. Але, поминаючи це, треба ствердити, що по вкладі у поліське болото відповідного гроша, польські простори перестали би бути оманюю, що вони великі але на ділі користи з цього мало, а стали би дійсно просторами здатними на утримання (тай не таке як тепер) принаймні двічі численнішого населення, як воно тепер є.—Оце й було би правдиве золото Поліссю.

Що діється в світі.

Масові демонстрації в зв'язку зі стратчанням Санко і Ванчетті.

В зв'язку з виконанням присуду смерті на Санко і Ванчетті, відбулись масові демонстрації в різних містах Америки. В Бостові дійшло до кривавих сутичок. Було кілька вбитих та багато ранених. Великі та криваві демонстрації відбулись також в Парижі, де було багато ранених і в Женеві, де маніфестанти вибили шибви в америк. консуляті, в америк. бюрі подорожі, америк. готелі „Вельві“ й у великій ошклевій салі Ліги Націй, де звичайно відбуваються засідання Рад.

Ще один великий політичний процес.
15 вересня ц. р. розпочинається в Кракові розправа проти 36 політичних оскаржених в приналежності до Української Військової Організації і шпїонажі на користь Німеччини й Совітів. Більшість оскаржених—українці. Боронити будуть: д-р Волод. Старосольський з Праги, д-р Ст. Шухевич з Львова і д-р О. Возняковський з Кракова.

Сойм і Сенат зберуться 10 вересня.

В Друскеніках на конференції віцепрем'єра Вартля з марш. Підсудським постановлено окликати надзвичайну сесію законодавчих палат на 10 вересня. В політичних колах Варшави кажуть, що надзв. сесія потребає найбільше 3 тижні.

Потім сойм і сенат мали-б бути розв'язані і розписано би нові вибори на перші дні березня 1928 р.

Таємниче вбивство в радянському посольстві в Варшаві.

В п'ятницю, 2 вересня ц. р. о год. 10 ранку, в помешканні радянського посольства в Варшаві сталась кривава подія. П'ятьома револьверовими стрілами вбито росіянина Йосипа Трайковича, польського підданого з Вільна. Причини вбивства і перебіг кривавого випадку дуже таємничі; відомості, які про це подає варшавська преса, дуже суперечливі. Одні кажуть, що Трайкович напав на посольського урядника і тоді його застрівали, інші, що його навмисне заманили до посольства, щоб його вбити, як негідного більшовиікам. Слідство у цій справі утруднено, бо посольство не підлягає польським властям. Все-ж таки пишуть, що вбивців судитиме польський суд. — Скінчився клопіт з одним убивством, наспів другий клопіт.

Антисемітизм в Совітах зростає.

Поруч інших клопотів більшовики мають тепер ще новий клопіт—ворожнечу до жидів. Та ворожнеча, піддержувана колись штучно московською чорною

Лист до Редакції

Шановний Пане Редактор!

Прошу Вас надрукуйте кілька моїх слів в справі нашого церковного Життя і замітки в газеті № 33 „Наше життя“ про участь сільробів в Церковному Українському З'їзді, а значить і в церковному комітеті, бо як я дивлюся на те своїми селянськими очима і розумом, то тут щось робиться не добре, бо на нашому Луцькому Українському Церковному З'їзді приймали участь Сільробівські делегати, як наприклад пан посол Козицький, Камінський Вишневецький, Сенюк і ще інші, і вони нам говорили, що будуть боронити наших селянських інтересів, а церква, як організація, та шей з таким народним майном інтересує зараз кожного селянина, чи багатого чи бідного. Отож кажу, що на з'їзді наші селянсько-робітничі проводирі обіцяли ту справу боронити перед ріжними московськими зайдами чорносотенцями, а як вибирали членів Церковного Комітету на тому З'їзді, то п. Камінський совітував нам вибирати до комітету з Дубенщини тільки сіль-роб. представників, так що ми вибрали з Дубенщини

сіль-роб. Камінського і Сенюка, але тепер, як я прочитав в „Нашому Житті“, що делегати сільробів, які участвовали на Церковному Українському З'їзді осудили самі свою помилку, то не знаю, бо ще не чув ні від кого, чи і наші члени сільробів від Дубенщини в Церковному Комітеті тоже сами себе осудили, що помилились, чи може то тільки Центр. Комітет Сільроба у Львові помилився. То напишіть пане редактор, що то все значить, а може і наші делегати Камінський і Сенюк прилюдно заявлять про свою помилку чи не помилку, бо наш піп-москвотяп тоже казав в церкві, що той Ц. З'їзд в Луцьку то „мазепинсько-петлюрівський“.

Делегат на Церковний З'їзд в Луцьку від Млинівської гміни М.

Телята на мотузку.

Замість відповіді на лист М.

Деякі газети, йдучи у наше село, тримаються купки, як сіямські сестри. Йде куди „Наше Життя“—дивись вже й „Воля Народу“ там, вже й „Наше Слово“ тут-же. І на-впаки. Ходять вони за гроші, але

більше ходять і так, аби тільки люде їх читали та „просвіщались“ їхніми мудрощами. Хто їх читає, а хто до інших потреб вживає. Хто їх читає, а в кого є хоч трохи памяти, то може у тих газетках вичитати такі річі, які дуже гарно освітлюють, що вони і на що вони

Пригадаймо собі де що з не так далекого минулого: Свого часу ми вже наводили раз виписку з „Волі Народу“, де вона, вже після того, як стала на грунт український, пояснювала комусь у „поштової скринці“, що партія „Волі Народу“ не є українською партією. Уплило трохи води з того часу, та партія злилась з частиною „Сельсоюзу“ у „Сельроб“, виступив з „Сельрогу“ пос. Васильчук, українська національна преса сильно тоді натиснула на „Волю Народу“ за москвофільство і ото тоді сам К. Вальницький за своїм підписом вважав конечним оправдати свою партію. Тоді у „Волі Народу“ з дня 15.V ц. р. ч. 332 у статті К. Вальницького читаємо:

„Вміщення в назві нашої партії („Сельроб“) слова „український не було випадком“.

„Для нас, соціалістичної партії,

не кожна національна справа має однаковий зміст“.

Українська національна справа в Польщі то—боротьба. (Підкреслення В. Н.). Боротьба українського селянства, робітництва і трудової інтелігенції за право до життя“.

„То боротьба двох основних, соціально ворожих сил—1) польського „кресового“ поміщицтва, польських власників кресових промислових осередків і 2) працюючої української маси“.

Один раз сказав оту правду К. Вальницький, один з головарів „Сельроба“, що би після цього весь час цілоє своєю партією і всіми її пресовими органами ту правду заперечувати і—боротись на наших землях з вітряками—з неістнуючою — „українською буржуазією“. Але це так між иншим.

На інтернаціоналізм почало перемальовуватись і „Наше Життя“. Перемальовалось і йому треба було теж обороняти свою сільробівську партію у той-же час. Дня 8.V ц. р. (трошки поспішилось) в обороні „Сельроба“ читаємо в „Нашім Житті“, ч. 19, таке:

„...дійсний соціаліст не знає ані національної ворожнечі, ані

сотню, існує віддавна, була вона весь час і за панування більшовиків, але тепер вона з великою силою зростає. Сприяє цьому особливе опікування уряду жидидами, величезна кількість жидів по всіх рад. державних установах і в решті жидівська колективізація. На підставі даних самих більшовиків жиди далеко більше (відносно до свого часу) користають з державних допомог і держ. земельного фонду, як прм. українці. Це несправедливість, а кожна несправедливість викликає оправдане обурення у покритого. Тут і головна причина ворожнечі. Але антисемітизм не на руку більшовикам і тому

вони галасують про боротьбу з антисемітизмом — з тією самою ворожнечою до жидів. Кричать, що ту ворожнечу сіє „білогвардійсько-золотопагома, петлюрівська і всяка инша контрреволюційна наволоч“, що „антисемітизм у всякій формі є контрреволюція“. Звичайно — це є тільки більшовицька дурман або свідоме замилювання людям очей. Бо головним винуватком антисемітизму є самі більшовики. Народ бореться з антисемітизмом, але від його коріння. З певністю й знищить його, але разом з головними винуватками антисемітизму — більшовиками.

ДОПИСИ

Районна просвітня нарада. Чому з кооперативом трудно.

(Межиріччя, Рівненського пов.)

28 серпня відбулася у нас просвітня конференція представників читальні нашого району. На конференцію цю прибули представники 10 читальні нашої і сусідньої гміни. Рівнож прибули з Рівного представник „Просвіти“ А. Кент-жівський і інстр. кооперативу А. Нивинський. Виголошено було два доклади „Про кооператив і її завдання“ і „Просвітня праця“. Треба відмітити, що просвітня праця в нашому районі досить значно поширюється. В одній межиріччя гміні маємо 12 читальні, з яких 11 працюють. Постанова конференції що до утворення районної філії „Просвіти“ принята зборами одноголосно з тим, що першу управу районної філії „Просвіти“ складає рада бібліотеки читальні в Межиріччя і деякі представники найближчих до Межиріччя читальні. Що торкається до кооперативної організації, то представники деяких читальні взяли статут і одержали вказівки від п. Нивинського і маємо надію, що як в Межиріччя гміні так і в інших селах, як Блудів і ин., повстануть у короткому навіть часі кооперативи. Натомість з жальцем мусимо ствердити, що в наших Межиріччя кооперативом трудно. Заикавляючи кооперативом дуже велике, але на грунті відчинена її створилося аж три групи, з котрих кожна хоче ініціативу закладення кооперативу взяти в свої руки і через те нічого нічого не може зробити і... і сваряться. До того ще є в нас погані приклад минулого, коли років пару тому у нас заклали кооператив, але че-

рез брак надзору і байдужність громадянства кооператива ця первернулася у приватну крамничку. Боятися що й нині так буде і... і нічого ніхто не робить.

Віз.

ДОПИС з КОВЕЛЬЩИНИ.

„Нема нічого злого, щоб не вийшло на добре“ — каже стара проповідка, але часами буває так, що добре виходить на зле. Подібна річ трапилася в м. Турійську, Ковельського повіту.

Від 1920—21 року Турійськ слушно рахується одним з найважливіших осередків культурно-освітньої праці в повіті. Досить добрий і дуже рухливий драматичний гурток, що, не вдовольняючись улаштуванням вистав в самих містечку, їздив з виставами по всіх сусідніх селах, — хор, що своїми гарними продукціями спричинявся до поширення музичної культури серед місцевого населення, — бібліотека — читальня — все це було живим прикладом для цілої околиці.

Одновременно зі зростом національної свідомости поширювалася і свідомість класова. Здавалось, що одне другому не повинно стояти на перешкоді; — над усім мусить панувати стремління до як найбільшого піднесення освіти в народних масах і поліпшення їх матеріального добробуту. Але поступові туріщане думали мабуть інакше. На їхню думку люди з різними політичними переконаннями працювати спільно на культурно-освітній ниві не можуть. Утворилося два ворогуючі сторони: „червоних“ і „жовто-блакитних“. Причиною до формального розділення послужив дрібний сам по собі випадок. В початку червня б. р. на загальних зборах бібліотеки-читальні був поставлений внесок — передлатити на час процесу б. п. Симона Петлюри часопис „Тризуб“, що вида-

ється українською еміграцією в Парижі. Внесок цей був категорично відкинутий „лівицями“; тоді „жовто-блакитні“ на знак протесту заклали демонстративно салю.

Наслідки розділення далися відчуті як одній стороні, так і другій. Одні затримали за собою бібліотеку-читальню і рахуються властиво філією повітової „Просвіти“, натомість не мають відповідних сил до улаштування вистав, концертів то що. Другі маючи добре організований драматичний гурток, утворили так звану „Драматично-містечку секцію“, але не маючи піддержки з боку Повітової „Просвіти“, мусять звертатися за отриманням дозволів на вистави до Укр. Емігр. Комітету і взагалі з „Просвітою“ звязку майже не мають, бо повітова „Просвіта“ до цієї пори не визнає їх як окремої організації. Що гірше, обидві сторони рахують себе ворогами і на кожному кроці стараються одна другій пошкодити, отже зовсім непродуктивно і на шкоду самим собі витрачають потрібну енергію, забуваючи, що „де двоє б'ються, там третій користає“.

Деякі одиниці, побачивши наслідки „росколу“, зовсім усунулися від культурно-освітнього руху, що знову ж спричинилося до його ослаблення. Від туріщан в останні часи часто можна почути похвалю, що, мовляв, про Турійськ тепер усі говорять, Турійськом усі цікавляться. Сумна слава! Коли у господаря горить хата, то ним теж усі цікавляться, — зб'яється все село, але хвалиться тут зовсім нема чим.

Як до цього часу Турійськ йшов спереду, так йде і тепер, але йде на погану дорогу. Бо можна ще назвати поступом, коли сімнадцятилітні дівчата читають „критику політичної економії“ Маркса або „Націоналізм“ Дюбуа (хоч це трошки смішне), але не можна назвати поступом того, що Рада бібліотеки-читальні без очевидної причини відмовляє у виданні дозволу на виставу драматичній секції і вживає всіх заходів, щоб вистава та не відбулася, бо вони, бачте, мають інші політичні переконання.

Як цікаву ілюстрацію „манії розділення“ можна приточити слідуючий комічний випадок. Недавно туріський дик зорганізував церковний літній хор, що складається переважно з дівчат 12—13 літ. Після кількох тижнів існування хору дівчата ці рішили... розділитися на партії, бо якже так, всі розділилися, а ми ні? Але тут виникло питання, якого ніяк не могли розв'язати молоді хористи. „Що треба говорити“ і взагалі що робити, щоб розділитися? На це ніхто з них не міг да-

ти відповіді. Так і зостався хор нерозділеним. Але коли вони піростуть і будуть вже знати, „що треба говорити“, то безперечно підуть за прикладом своїх старших братів і сестер, котрі і відрізняються від них тільки тим, що знають, „що треба говорити“.

М. Л

В чому наше лихо...

[Воютин—Торчин, пов. Луцьк]

10 липня б. р. аматорський гурток філії „Просвіти“ в Воютині поставив в м. Торчині комедію: „На перші гулі“ і „Свідки“. Після цього хор відспівав цілий ряд пісень. Комедії пройшли надзвичайно добре. Але найбільше зацікавила публіка концертом... Часто густо визивали повторювати кілька разів одну й ту ж саму пісню. Так і помітно, що для Торчина це була майже новинка. Правда, багато і багато попрацювали хористи. Майже цілу осінь та зиму трудилися, чочей не досипали. Та ще в день намочилися їдучи в дощ. Але те все нічого; думка, що радісно зустріне нас Торчин — все перемагала. Але, на превеликий жаль, обманулися ми в своїх надіях; замість прясмої зустрічі (бодай не казати) — Філія торчинська зустріла нас (не знаю як і виразити) як конкурентів, чи навіть як ворогів.

Приїхали ми до Торчина. Про виставу ніхто не знає. Наші афіші позривано. Чия робота — не відомо. Приготовляємося до вистави. Врак декорації. Довідуємося, що Філія Торчинська декорація має. Посилаємо 2-х представників позичити декорацію. Одмовляють. То, мов, нема голови такого-то відділу, то я тим не завідаю, а то є власність одної особи, (а особа ця за столом стало ясно, до чого ведуть подібні викрути і, побажавши філії всього доброго, з тим пішли. Правда, одна людина серед них надзвичайно нам співчувала; розуміє дуже добре завдання „Просвіти“. Це п. Горощко. Він всіми силами намагався з'ясувати, що навіть обов'язок наказує декорацію позичити. Але один в полі — не воїн. Спасибі йому, що хоч словом нас підбадьорив.

Робота Торчинської Філії на тому не закінчилась. Ні. Вони пішли далі ганебною дорогою і повели агітацію, аби ніхто з просвітян не пішов на виставу. І колиб не чужі люди, то наш концерт — нашу працю — слухалиб стіни та стільці. Оттак-то нас зустріли. Прибутком, розуміється, мізерний, бо всього 50 зол. 90 гр... Вдаток 50 зол. 40 гр. Залишилось 50 грошів чистого доходу за працю 26 людей.

рівнож протилежного цьому почуванню — якої небудь особливої прихильности чи приятельства до якогось народу; — і додає: в данім випадку до московського. — Хай не кажуть, що ми хочемо скривати їхню думку. А далі:

„Ми є однакові приятелі працюючих мас якогось то не було народу, бо в противнім випадку ми не булиб соціалістами. Обстоюючи принцип справедливого співжиття народів, ми боремось за належні нам національні права, рішучо і послідовно, як ніяка инша (!) укр. політична партія“.

Прочитайте це уважно, порівняйте з „Волею Народу“ і зробить висновки. Кожний найде тут те, що вдаряє зі слів одних і других зокрема і разом — це звичайне крутіство. На що воно розраховане — також нікому не тайна.

Це було у засадничій загальній національній справі. Тепер в окремих випадках:

Дня 3-го квітня ц. р. відбулася у Варшаві нарада представників непольських соціалістичних партій: українські соціалісти-радикали, білоруський Сель Союз, німецькі соціалісти, жидівський Бунд та Полейсін. На цій нараді був і пос. Маківка, як представник „Сель-

роба“. З того приводу „Наше Життя“ з дня 17. IV ц. р. висказує свою велику радість і задоволення.

На це „Воля Народу“ з дня 8. V ц. р. Ч. 331, пише таке:

„Центральний Комітет Сель-Роба, який довідався про участь тов. Маківки в конференції доперва по факті довершеном, признав його участь помилкою. В однім з послідних чисел „Нашого Життя“ в замітці про сю конференцію сказано, що „українське селянство і робітництво радо вітає цей прояв порозуміння“ вище згаданих політ. угруповань та „уважає його конечним“.

„Мусимо, на жаль, ствердити, що зі становищем редакції „Нашого Життя“ ми ніяк не погоджуємося. По перше тому, що правдивий соціалізм не відгороджує себе по принципу національної приналежности, а керується в політичній співпраці з другими партіями цілком іншими мотивами“.

На слідуючу таку конференцію пос. Маківка вже не пішов і також її осудив. — Які-ж з цього висновки? Знов виразне крутіство одних і других і — підтримування волинських селярбів на мотузку львівських поповичів.

А тепер ще остання справа з

Українським Церковним З'їздом. „Наше Життя“ весь час помішувало комунікати Церк. Комітету („Н. Ж.“ Ч. 4: 18, 21, 23). Вся „знать“ волинського Сель-Робу (не дехто): пос. Козицький, п. п. Федорук, Вишневецький, Камінський, Сенюк, Давидович і інші брали живу участь в нарадах З'їзду, а двоє — Камінський і Сенюк — навіть попали до Церковного Комітету.

Видно не порозумілись, бо ото „Воля Народу“ з дня 12. VI. ц. р. Ч. 336 висказує таку свою думку про З'їзд:

„Шкода було затрачувати на такі справи час і папір“.

...докола того З'їзду розгорнулася цілком виразна ундо-петлюрівська робота“.

„Ніяких церковних з'їздів, ніяких крикливих ніби-патріотичних акцій докла мови „богослужень“ селянським масам не потреба“.

Завстидалось „Наше Життя“ і не скоро поправило „помилку“ волинських селярбів. Щойно 14. VIII. ц. р. в Ч. 33 „Нашого Життя“ читаємо:

„В свій час преса подала, що на церковному з'їзді в Луцьку приймали участь деякі селярби“.

„Як вияснилось, то дехто з селярбів дійсно приймав участь на

цьому з'їзді на власну руку дивлячись на нього, як революційний, до певної міри, чинник, та думаючи там провести свою політичну (!) лінію в відношенні до церкви. Це була наївність, яку потім признали самі ці особи, що були учасниками з'їзду, бо цей з'їзд носив (мовляв), характер ундівсько-петлюрівської політичної акції, а не мав зовсім прикмет революційного чинника навіть в церковному розумінні. „Селярби“, що брали участь на церковному з'їзді в Луцьку, осудили самі свою помилку, як рівнож осудив цей поступок і Ц. К. сель-роба, який нікому не давав своєї згоди на участь у цьому з'їзді, а займав до нього становище крайньо-негативне“.

І знов бачимо крутіство і знов виявляється, що наші волинські селярби, які трублять про те, що вони об'єдналися з „Волею Народу“, щоб її зукраїнізувати, ніщо инше, як телята на мотузку „Волі Народу“. Нічого тоді дивуватись, що наші селярби сьогодні за щось розпинаються, а завтра б'ють себе в груди і кажуть: помилились. Така вже їм планета випала, що „не помиляються“ тільки тоді, коли на мотузку їх ведуть.

Торчинці ніби то були обурені, що з ними не ввійшли в порозуміння. А чого було входити? Прещінь, будинок, в якому відбуваються вистави, належить до жидів. Довідались, що на 10 липня Торчин нічого не ставить, — будинок вільний, Філія наша—воютинська, хотіла головним чином показати високу красу української пісні. А в Торчині як раз цього брак.

Висловлюємо велику подяку п. Горощко за прихильність до нас, як до культурно-освітньої організації, і шкодуємо, що так далеко відійшла торчинська філія від здорового поняття про завдання Т-ва „Просвіти“ і її Філії по селах. Тішимо себе надією, що Повітова „Просвіта“ від себе зробить належні вказівки, як треба ставитися одним філіям до праці других і до справ культ. освітніх взагалі.

Воютинець.

В тяжких умовах.

(с. Великі Сади, пов. Дубно).

Пробудилось і наше село від непробудного сну. Ізши вже давно працюють на культурно-освітній ниві. Щоб не лишитися і нам надалі в заскорузлому багні, наша молодь також прогнала від себе свою недбалість і віковий сон, і заснувала в селі т-во „Просвіта“. Зараз же zorganizували аматорський гурток, котрий на початок відіграв тяжку драму „Назар Стодоля“; і грав не гірше від гуртків других сіл, за що честь і шана працюючим аматорам. Побажатиб, щоб та праця продовжувалась так і надалі.

Працювати проте приходиться трудно, бо багато зустрічається лиха, що стає поперек шляху, котрий веде до життя, до правди. Є всякі Івани Лавринюки, котрі, не розуміючи наших завдань, стають нам на перешкоді у культурно-освітній праці. До „матушки Расей“ далеко руки простигають, частень-

ко думками в неї бувають, та ще й нас за правду злодіями називають.

Але на лихо ми мало уваги звертаємо, бо добре нашого генія Т. Шевченка слова пам'ятаємо: „На те лихо, щоб з лихом боротися“. Та й ніколи не забуваємо і заповіту Івана Франка, що каже „йти сміло вперед мимо бур, пересудів і обмов“.

І ми підемо вперед на зустріч золотому сонцю, правді і волі, з твердою і непохитною вірою, що щастя все таки—прийде хоч би і „по наших кістках“.

Схаменіться, недолюдки! Ставайте з нами до гурту до праці, до боротьби за наше краще майбутнє.

Просвітянин.

Місіонар Перструхун проповідує.

(с. Глинськ, Рівенського пов.)

На Успіння був у нас великий роковий празник, на який з'їхалося багато селян з сусідніх сел. Прибув рівнож для боротьби зі штундою в нашому селі і Перетрухун, відомий чорносотенець. Оцей Перетрухун використовуючи можливість випити чарочку, почав своє місіонарство і замість штунди почав розбівати „українізацію“. Говорив, як з гарячки. Коли скінчив, підійшов до нього наш селянин Прокіп Ковальчук; дякуючи за „науку“, він зазначив місіонарові, що селяне не розуміють, чого йому треба і порадив йому їхати до Москви, де його всі зрозуміють. Отодіж хтось з натовпу—якесь жінка і сказала: „Дай тобі Боже здоровля, сину, що ти хоч один упоманувся за українську мову“.

Вечером, коли Перетрухун закликав до боротьби зі штундою, селяне знов звернулися до нього, аби він говорив зрозумілою для них мовою, однак Перетрухун і слухати не хотів. Один з селян зазначив Перетрухуну, що „широкі рукави“, як глинський батюшка,

тільки й вміють, що збирати для себе; продають церковний ліс безправно, у великі свята працюють на ріллі і таке інше, що нарід одних від церкви, а чому про все Перетрухун мовчить? Тоді Перетрухун як закричить: „Тіха, тіха, а то тут близько паліція“... А люде йому: Геть у Москву!—Перетрухун почав утікати до попівської хати, а попада підняла руки до гори тай кричить: — „Господі, спасі нас“...

Тут вискочив молодий попук Іван Тарнавський і почав теж боронити своїх інтересів, кажучи, що віддасть людей поліції. Замість того, щоби балакати з штундою, на вернути однавших од церкви, попи наші з тим Перетрухином улаштувають скандали і проповідують Слово Боже закликаючи собі на захист поліціантів...

Православний.

Чи так і буде?

(З Дубна)

Минулого року в Дубні була голосна історія з грошовими розстратами і шахрайствами секретаря дубенського повіту Т-ва „Просвіта“ Самка. На загальних Зборах Т-ва „Просвіта“ в Дубні 27.ІІІ ц. р. постановлено виключити з Т-ва „Просвіта“ бувш. секретаря Самка, а справу його скерувати до суду. Минає досить часу, але як зачуваємо, ця справа так і завмерла в руках теперішньої Ради Т-ва.

Чи так воно й останеться?

Один з просвітян.

Знов при праці.

(м. Луцьк)

Був час, коли на драматичній секції опиралось існування Т-ва „Просвіта“ в Луцьку; був час, коли та драматична секція мала характер сталого театру; і був час, якраз останній рік, коли тої секції зовсім не було. Були тут ріжні спроби утворити „Український Волинський Театр“, перейшло через

Луцьк кілька театральних труп, що склалися в більшості з тих самих осіб, а тільки провід мали інших, як то трупа під проводом артиста Орла-Степняка, гуртка артистів, арт. Залевського. Все це було перехідне й нетрітке і в результаті ще десь на провінції є театр арт. Залевського, але сам Луцьк на тому дуже потерпів і свого драматичного гуртка не мав. І тому радісно було побачити знов на мурах Луцька афіші, які заповідями українську виставу, в салі Т-ва „Просвіта“, силами драматичного гуртка Т-ва.

Як завсіди, так і тепер ініціатива вийшла від нашого луцького Степняка, якого для відріжнення від Степняка-Орла названо жартом Вороною. Ріжко було в нашому Вороною; з ним сварились і мирились, але завсіди побіждали його любов до сцени і артистичний хист. Що й казати — нашої Вороны не затмив ніхто з артистів, які на протязі кількох літ перейшли через Луцьк. Це йому треба признати і колиб не деякі його недостатки, (не артистичного характеру), то Луцьк мав би завсіди свій гарний драматичний гурток.

4.ІХ. поставив гурток драму на 4 дії „Катерина Мужичка“. Як на перший раз, з новими місцевими силами, штука пройшла добре. Деякі завваження оставляємо до слідуючої вистави. Зате відрадно, що сали була переповнена. Луцька публіка заскучила за своєю сценою. Одна тільки група в Луцьку не цікавиться цією справою—а це наша інтелігенція на чолі—з Радою Т-ва „Просвіта“. За виїмком 2—3-ох родич на виставі не було інтелігенції а з ради Т-ва ніхто навіть не поцікавився першою виставою драматичного гуртка Т-ва. Ми може б і не звернули на це уваги, але, коли на праці драматичних гуртків головним чином опирається праця філій Т-ва „Просвіта“ в повіті, то дра-

Лист з села.

Ій Богу — люди подуріли!...

Тільки спокою у нас на селі, що живна. Ніхто тоді нічого не думає і не гадає. Цілий день Божий гле свою сину, гірким потом зрошує кожний клатчик землі. По закону Божому—на хліб заробляє.

Повірте!.. Та що там повірте—кожний з вас сам теє дуже добре знає:—тоді навіть нікому й у голову не входять, що то за земля, чия то земля і на відо вона земля. Робить собі кожний та й робить. І тільки, як загремить десь—оте розігне спину, подивиться:

— Вспію, чи не успію за погоди зібрати?...

І ще в більшою натугою, ще з більшим завзяттям чепедить серпом, тягне косу. А вже, як у таку пору сніг завяже, то при молоті обов'язково за свою ж роботу чорта згадає:

— Який біс, мовляв, так тісно снопа вяже?!

...Колиб то живна цілий рік Бог давав... Менше гриха булоб між людьми. Навіть наші „політики“ мабуть з часом пересталиб в газетах сваритися, а редактори власними особами вибралась би на село, щоб власними-ж очима побачити: чого то на селі такий спокій?

Ва!.. Не родились ми там, де Бог хоч по двічі на рік живна дає. А вже живн через цілий рік нашому селу то таки ніколи не видати.

А проте, якби комусь так тільки на ухо шепнути, що б була не під слухали гаспади, то таки є такі, що живна круглий рік мають, ще й на другі літа їм остається. Тільки — вони не збіжжа на полі, а — наші чуби жи... Прости, Господи, ще хто підслухає, то — без перцю не обійдеться.

Можє воно од того в живна люде спокійні, та про землю не згадують, що тоді то й землі не видно. Накриється вона сріблом-золотом,

багацтвами праці рук людських і зір по них сковають і не дістає до землі. А от, як зберуть добро, та одвезуть його до... до „гандлів збожем“, та ще перекинуть стерню, що тільки минуле багатство нагадує та ще більше людину дратує,—тоді вже бачить кожний і землю...

Чорна, вона чорна... Немовлячи—земля. Скиба кладеться за скибою, неначе сміється з тебе:

— Навіщо піт ллеш, навіщо остатком з комори мене закидуєш? Адже тепер одвіз все до „гандлів збожем“ і на той рік все одно не ти користатимеш з добра оцього!..

Ну—скажіть: не буде біс брати чоловіка?

Сміється вона з тебе і манить:

— От, як би так тобі земельки не пів десятини, а хоч з п'ять... не так завив би?.. А як би десять?.. а як би 20?.. а як би 50?..

І отак собі все дораховує і не спивняється. Знає чорна біда, що й тисячою не задовольте отого нещасливого червачка, що людиною зветься.

Отак долічує, кривляється своїми губами-скибами, сичить за плугом—сміється:

— Побогатій хоч думкою, черваче, поки ноги носять!..

А дійсність в той час малює перред тобою—чверть десятини!..

— Коли й та є...

— Ех!..

Страшне оте—ех! Розказати вам що про те? — То послушайте:

— Минулої осіні в Тростянці (до Луцького повіту належить...) вийшла заміж Христя, по чоловікові Аверчук. Три десятини землі з собою забрала. — Що-ж — так водиться. Брати по матері не сперечались. — Але на весну — пішли одібрати. Це-ж—земля! Земля!—розумієте?

18 березня пішли на поле, бо землю орали і земля видна була і—сміялася...—Дістала сестра штельвагою по плечах від брата Михайла

Огородника і таж штельвага в рук швагра Олександра Смолярчука гепнула на голову бідної Христі — за землю.

І земля в той час занімала. Лежала спокійна, а чорна—чорна!..

А Христі з голови у землю кров червона—червона.. Кап... кап... кап...—за землю.

І опинився швагер над Стиром, в „казьонім“ домі, і опинилась Христя в шпиталю—за землю.

Трете тільки щасливче було: в утробі матері Христі навик заснуло і на світ появилсь, щоб тільки піти у землю...—за землю.

Ось вам і—ех!

А може ще хочете послухати?

— Це теж на нашій землі, тільки на другому кінці було — в Карпатах, в селі Жабю, що до Косова повіту належить. Гуцул Гапчук процесувався в сестрою Параскою — за землю. Недавно, вже в цьому році, програв;—хату Юри Риндзака спалив, його і жінку застрелив за те, що сестру сховали, в горючій хаті сокирою сестру і троє дітей Риндзаків зарубав, а все — за землю...

А кров червона—червона.. І все у землю—кап... кап... кап... — за землю.

— Ех та ех!.. !..

...А ви дивуетесь, що вам про безплатну землю співають, а самі—хуторі купують... На все наведе—земля. А на брехню—то й подавно. Вбивають за землю — то що тут вже обдурити, щоб на цьому землі придбати?... А ви тільки слухайте, язики повисолоплюйте, та руки за спину повакладайте, то вже вам буде — земля!.. Еге ж!..

...Я собі — Безземельний.. І не завидаю їм... І на приману мене не візьмуть!

І я-ж червачок! І мене-ж однакова доля, як всіх чекає! І я-ж тин, що земля родить, поки живу жити

мушу. — Але є в мене скарб, що його не оддам—навіть за землю.

Во що таке земля? Для одного — це все, для другого — придаток. Хочете знати, для кого що?

Отож для всіх животних земля тільки придаток. Хоч тільки з неї вони й живуть, але є в них така цінність, ще не оддадут її—навіть за землю зі всіми її скарбами.

І тільки між людьми є дуже-дуже багато таких, що земля — це все для них. До чорта в найми піде, брата, сестру, рідного батька вб'є—за землю!..

Боже, чому животні до Тебе більше подібні, як оці люде? Адже Ти тільки людину на своє подобіє сотворив?..

... Бо хіба-ж тільки того треба, щоб своя земля була?

Ій-Богу в сто раз гірше з власної, як з чужої землі у чужу комору хліб везти! Не зі своєї — так і жалю немає. А хіба зі своєї, хоч скількиб ти її не мав, багато тепер у свою комору авезеш?..

Та—що тут балакати. Як нагадати всі дороги, якими хліб наш та з власної землі у чужі комори їде, то—можна часом договоритися, що сам собі радий не будеш.

Виходить — не досить навіть власну землю мати. Не поживеш з неї добра, коли не буде в тебе й ще чогось; — коли не буде в тебе чогось більшого за землю, чим так дорожити найменше звіратко, без чого життя не має маленька пташинка.

— Ви знаєте, що це?

— Чому ні? Знають про це всі люде! І все таки лаються, палять себе, рубають, стріляють, честь свою гублять, брехнею других кормлять за саму тільки землю... щоб з неї добро своє у чужі комори звозити.

Ій Богу подуріли люде.

Безземельний.

матичний гурток в Лупьку при центральнім Т-ві повинен би зацікавити принаймі джурного на час вистави члена ради Т-ва.

Святий обов'язок кожного домоготи чим може жертвам катастрофи на Підкарпатті, над якими зависло марево голу.

Сарненські українці не відстали при виборах.

До сього часу в Сарнах немає навіть Т-ва „Просвіти“, ні жадного українського гуртка. Громадське життя майже не існує. Тому й останні вибори в Сарнах застали українське населення зовсім не підготовленим і не організованим. В той час росіяне мають тут повитвірний відділ Р. Н. О. і „Русское Благотв. Общество“. Дякуючи своїй організованості, росіяне захопили ініціативу в свої руки і хотіли провести вибори під „флагом Р. Н. О.“ З тою метою зібрали ініціативне передвіборче невеличке зібрання і хотіли православних повести до виборів одним блоком під назвою православного блоку, звичайно, щоби до ради провели самих росіян. Випадково присутній на зібранні українець інж. Доброниченко, зауважив, що православ'я річ ростяжима, рівнож як і поняття про славу, а тому висловив думку, аби створити українсько-російський блок і тим дати можливість пропорційно пройти до ради одним і другим. Це викликало сичання, метушню і незадоволення всіх присутніх. Але росіяне скоро зор'єнтувалися й на завтра об'явили, що вже існує укр. рос. блок, а це для того, щоби, борючись Боже, українці не прокинулися й не почали зявляти й свої права до мійської ради.

Щоби не випустити такі ініціативи, росіяне скликали 8.VII ц. р. загальне зібрання і тут офіційно заявили, що вже існує укр. рос. блок і нічого не обговорюючи, почали вибирати кандидатів, звичайно, в першу чергу всіх членів Р. Н. О. Присутній на зібранні п. Раєвський Василь запротестував проти такого поведіння росіян, (справжніх росіян у Сарнах не більш як 10) і покинув зібрання wraz ще з двома українцями.

Після цього почалась праця над створенням української листи. Зараз же 10.VII складено велике загальне українське зібрання. Головував п. Раєвський Василь і він же зробив доклад про мійську раду, про інтереси укр. населення в раді і про витворену ситуацію з приводу підступного поведіння росіян. Не помогли провокаційні і зловідливі виступи росіян; ухвалено майже одностайно йти на вибори окремою українською листою і тільки по мірі потреби зблокуватися з другими угрупованнями. Всіх українців, що не зор'єнтувалися, попали до росіян, зібрання відкликало, що всі й виконали. Зорганізовано український виборчий комітет до якого вибрано п.п.: Куліковського Євгена, Грабовецького Петра, Савчука Єрмолая, Турницького Василя і Сивюка Ісаака. Крім цього Комітет кооптував п.п.: Раєвського Василя, Більовського Кирила і Добровольського Юрка.

Росіяне запропонували нам блок. Пішли переговори. Двох наших чоловіків кандидатів, інж. Гурандо Ават, і агроном Харків Александр, почали хитатися й остаточно таки від нас одійшли. (У Сарнах була хибна думка—всі запевняли, що в місті українців немає). Українці поставили передумову, щоби з боку росіян не було зблокованому списку ві одного члена Р.Н.О. Росіяне на те не погодилися і після двох тяжких переговорів (переговори з боку українців вів п. Ра-

євський), до згоди не дійшло. Росіяне виставили свою кандидатську листу (№ 7) назвали її хитро „російсько-українська листа“. Не без хитрости поставили тож на перших двох місцях, злякавши своєю несилу, українців, а далі вже пішли члени Р.Н.О.

Росіяне мали дві організації, грошові засоби, платних агентів, а орудували провокацією і виливанням грази на українців. Українці-ж крім палкого слова і святої правди не мали нічого, навіть жадного друкованого метелика; влякатів не мали, а писали їх від руки. Проте день 31.VII був днем українського триумфу в Сарнах. По національному українському № 8 пройшло двох українців Вожовський Богдан і Куліковський Євген (п. К. вкінці по якомусь обрахунку відпав) і по українсько-російському теж двох українців: інж. Гурандо і агроном Харків.

Росіяне до остаточної хвилі були певні, що українська національна листа не збере і 10 голосів. Зяховавшись за спину інж. Гурандо і п. Харкова, вони лічили на те, що проведуть ще своїх 3-ох кандидатів з Р.Н.О. Але завеліся;—до мійської ради не пройшов ні один росіянин. В. Н.

Вислід виборів у Сарнах.

До мійської ради в Сарнах вибрано: українців 3, поляків 9 і жидів 11. Ці цифри набірають повного освітлення щойно при статистиці населення міста. Отже в Сарнах є 52 проц. жидів, 40 проц. українців і росіян і тільки 8 проц. поляків. У дописові з Сарн говориться про успіх українців. Зі статистики бачимо, що той успіх є тільки відносний, коли брати на увагу дуже сумний стан українського громадського життя в Сарнах. На ділі українці багато страждали на користь поляків. Треба надіятися, що останні вибори розбурхають трохи українське громадянство Сарн і воно візьметься за організацію, щоби не скріплювати своїми силами чужинців.

НОВИНКИ.

Біржа на 7.IX.: Доляр америк. 8'90, золото 5 руб.—23 50 зол.

Ціни на збіжжя за пуд: жито — 5'60, пшениця — 7'30, ячмінь 5'60, овес — 4'20, гречка — 5'70, просо — 5'50, ріпак — 8'25, лянка — 7'00, вика — хвасоля — 6'00, горох — 6'00, мак — 17, картоплі —, цибуля —, зол. Ціни не стали.

На будову Народного Дому в Холмі через нашу Редакцію зложили: А. Ковальчук, с. Гуменники Рівенської пов.—5 зол. Сергій Вишнівський, Луцьк—5 зол. який кляче; п.п. Олександр Онуфрійчука—Одика, Сергія Кретьюка—Піддубці, Олексу Проскураю—М. Омеляник, Луцького повіту, Миколу Шуліківського—Уїздці на Здобунішці, Вч. пан-отця Стедана Клубка—Воремель, Семена Скорбатюка с. Новий Тік, Сергія Шеремету—с. Турія на Дубенщині і Івана Бондарчука, с. Сераховичі на Ковельщині.

Через необережність — смерть. В селі Нападівка, борсуцької гміни на Кремянеччині 13-літній хлопець Віктор Чорний знайшов у полі гарматний набій. Розбираючи його, спричинив вибух і певні смерть на місці.

Вовки на Кремянеччині. В бідокриняцькій гміні, Кремянечького повіту повилились вовки і дикі. Вовки загризли в мешканця села Сіжка коня. Дики нищать не тільки збіжжя і картоплі.

Гарні синки завелісь. Вноч з 19 на 20 серпня ц. р. в с. Лиса на Дубенщині невідомий справник застріляв через вікно найбагатшого в селі господаря, сільського старосту Ничипора Вознюка. В зв'язку з цим переведено арешти. Між іншим арештовано

як запідозреного селянина Павлюка. З Липи повідомляють нас, що слідство вияснило такі подробиці: Про вбивство подбав власний син Вознюків 22 літ. Іван, який для цієї справи найняв „майстрів“ з с. Княгиня за 2.000 золотих рублів і достарчив вбивцям револьвер. Арештовано 5 осіб. За причину вбивства батька молодий Вознюк подає те, що батько не дозволяв йому оженитися з сусідською дівчиною Гапкою Павлюковою.

Новий прийом до Українського Високого Педагогічного Інституту. Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі оголосив на 1927-28 шк. рік новий прийом студентів на I і II курси усіх Відділів Інституту (Історично-Літературний, Математично-Природничий і Музично-Педагогічний). Курс навчання чотирьохрічний. Примаються до Інституту особи з закінченою середньою освітою, або ті, що складуть іспит на матуру в комісії при Інституті. На другий курс приймаються студ. з вищих високіх шкіл з зарахуванням відповідних іспитів і дальшим складенням необхідних іспитів за I рік.

Навчання в Інституті цілком безплатне. Стипендії для нових студентів I і II курсів поки що не передбачається. Прохання від бажаючих вступити на I курс Інституту вже почали напливати до Інституту. Прохання з документами, короткий життєпис й 3 фотограф. подаються на імя Ректора Інституту (Praha II, Skolska ul. čis 8.IV. Československo).

В біжучому році Інститут закінчує 69 студентів. Дипломні іспити розпочалися в початку липня. Особам, що скінчать Інститут, видається диплом (яким надається право учительювання у всіх класах середніх шкіл) і титлу педагога середніх шкіл.

3 життя Української Господарської Академії в Подєбрадах.

До Ректорату надходять прохання про впис на I курс Академії. Досі поступило багато прохань але формально зарахування проволікається з огляду на те, що пети до своїх прохань часто не додають відповідних документів з окрема що до освіти. На 20 серпня переведено формальне зарахування 36 осіб, які відповідають вимогам Академії, решта прохань буде розглянута в ближчих днях. Всім зарахованим канцелярія висилає відповідні посвідки для одержання закордонних пасів та віз. Міністерство Освіти у Варшаві на інтервенцію Укр. Центр. Комітету у Варшаві видає льготні паси. Виклади на I курсі будуть розпочаті 1 жовтня. ц. р.

В цих днях проїздом через Чехословаччину відвідали Академію д-р Льогін Цегельський з Америки та редактор д-р Греголінський з Перемішля. Відвідувачі ознайомилися з організацією Академії та проглянули поодинокі установи Академії: лабораторії, бібліотеку, кабінети і т. п.

Професор науки світового господарства Академії Д-р економічних наук Володимир Тимошенко, що протягом 1 і пів року був на студійній подорожі у Сполучених Штатах Америки для вивчення організації збуту і ринку сільськогосподарських продуктів і в першу чергу організації збуту і експорту збіжжя і продуктів скотарства, як стипендіат від Академії відомого Рокфелерового Фонду, закінчив свою подорож і повернув до Академії

Користуючись феріями професори Академії виїхали на наукові подорожі до різних держав: проф. Іваницький знайомиться з організацією лісового шкільництва та лісової господарки в Німеччині та Франції, проф. Мартос знайомив-

ся з організацією кооперації в Бельгії та приймає участь в працях міжнародного кооперативного Зїзду в Стокгольмі, проф. Бич знай миться з організацією місцевих фінансів у Франції, доц. Мазепи на Підкарпатті продовжує свої дослідни над полонінами. Проф. Лашенко знаходиться в Югославії і Болгарії де вивчає пам'ятники старославянського права. Доц. Добриловський знайомиться фінансовими реформами Німеччини. Поф. Шовгенів оглядає найцікавіші лісові спорудження Чехословацьких лісів. Проф. Вілінський має на меті проглянути найхарактерніші фабрики у Франції.

ПОШТОВА СКРИНЬКА.

— Г. Пугач, Людвіполь, 4 зол. одержано. Заплачено Вами до 15 VII. Ол. Кокоті вислається.

— Філія „Просвіти“ в Опаришах, 5 зол. одержано. З Вас належаться ще 6 зол. за минулий рік.

— Теодосій Грень, Заруддя, 4 зол. одержано. Заплачено до 1.VIII. Чи вислати Вам ще часопис на Вишгородок? Повідомте.

— п. Сава Токар, с. М. Доманинка. Вашого листа одержали. Дякуємо.

— Т. Галаяс, Пляшова. Часопис висилаємо. Чекового кошта не маємо. Передплату надсилайте грошовим переказом.

— Т-во „Просвіта“ в Берісо (Аргентина). 1 дол. передплати одержали. Дякуємо. Заплачено до 4.III 1928 р. Часопис висилаємо.

— Яків Проказюк і В. Круликівський, Кордоба (Аргентина). Листа і 2 дол. одержали. Дякуємо. Заплачено до 7.V. 1928 р. Часопис висилаємо.

— Микола Дядько, Тернопіль. Адресу змінили. Часопис висилаємо. До кінця року з Вас належаться 5.50 зол. і за зміну адреси 50 гр. Надішлете коли зможете.

УВАГА! КУРЦІ! УВАГА!

Множаться випадки наслідування ріжними фірмами наших паперців до папірос в книжочках „Machorka Solali“, які тішаться серед курців великим успіхом. Тому вважаємо своїм обов'язком повідомити про це Шан. Курців.

Наші паперці до папірос виробляються від десятиків літ у власній фабриці після спеціальних рецент і постійно у тому самому добірному сорті. Тих добірних сортів паперців уживаємо тільки для наших власних марок. Отже просимо Шан. Курців звертати увагу при купівлі паперців „Machorka Solali“, щоби кожний листочок паперців мав водний знак „Solali“, бо всі інші марки які пропонують як наші, є тільки наслідуваннями, а є виконані з маловартісного паперу і є часто шкідливими для здоров'я.

Знов Шан. Купецтво перестерігаємо перед набуванням таких фальсифікатів, бо проти фірм, які фальшують товар, ми внесли карну справу до Суду.

„SOLALI“ папірничий промисл
Спілка з о. п.

Уневажнюється свідоцтво про скінчення Луцької Української Гімназії, видане Дирекцією тої гімназії 27.VI 1927 року за № 228 на імя Неоніла Омелячук, вкрадене під час нападу бандитів в лісі між селами Ситняцею і Руднею. 1-1

Комунікат.

Дирекція Державної Економічно-Торговельної Школи у Львові, вул. Скарбківська 39, доносить, що відкриває 2-літній Ліцей Торговельний по скінченню 6 клас гімназії. Вписи до 15 вересня ц. р.